

פרשת ואתחנן – "גר"

מי שגדל, חי או נתקל מקרוב בהוויה הקיבוצית, מכיר בוודאי את השאלה – "של מי אתה?" שהרי בקיבוץ כולם מכירים את כולם, והנחת המוצא היא שכל מי שמצוי ברחבי המשק, קשור מן הסתם לאחד מחברי או חברות הקיבוץ כשאדם פוגש בזר בלתי מוכר על השביל, בחדר האוכל או בבריכה, אך טבעי לברר ולשאול אל מי מהחברים הוא קשור, מי מארח אותו ומי פורש עליו את חסותו.

המילה "גר" עברה תמורות מן העברית הקדומה לעברית המודרנית. בשפה שלנו היא כינוי לאדם שהמיר את דתו והצטרף לעם ישראל מקרב עמים אחרים. אך בעברית המקראית ה"גרות" היא בפשטות – זרות. כך למשל, כאשר מגיעים אחי יוסף למצרים, הם מבקשים להרגיע את פרעה שאין הם מגיעים להתיישב בקביעות אלא רק כאורחים לשנות הרעב. הם אומרים לפניו **"לָגֹר בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם"** (בראשית מז, ד) – ז"א, להיות גרים. להישאר במצרים כזרים ולא כאזרחים.

בספרות חז"ל, כאשר רוצים חכמים לברר את מעמדו המשפטי של ממון שאין לו בעלים, הם משתמשים במונח "נכסי הגר" (משנה, בבא בתרא ג). הגר, הזר, הוא מי שאין לו קרובים ואין לו משפחה. הוא הגיע מבחוץ, מקהילה אחרת, משפחה אחרת ועם אחר. אם הגר הולך לעולמו בטרם נישא והוליד ילדים, אין לו מעגלים משפחתיים נוספים שיכנסו בנעליו וירשו את נכסיו.

לגר אין "גואל". "גואל הקרקע" הוא קרוב משפחה האמור להתייצב לצידו של מי שנמצא שנכנס למצוקה כלכלית ומכר את אדמתו. בועז הוא ה"גואל" של רות, אחרי האסונות שפקדו את המשפחה. ו"גואל הדם" אמור לתבוע את דמו של קרובו שנרצח. כך כותב הרש"ר הירש: "'גרות' - נתגשמה בחסרון ה'גואל', כי זהו טיבו של מעמד ה'גר'. וכן יוגדר הגר אחר כך בחוק: 'אין - לאיש גאל'. (רש"ר הירש, שמות ו). במילים פשוטות – ה'גרות' היא חווית בדידותו של הזר, ה'גאולה' היא תנועת הקרבה וההתייצבות לצידו.

בלעדי לחברי "תורה לבני אדם" - קהילת השיעורים של הרב אילעאי עופרן
ניתן להעביר את הקובץ למשפחה וחברים

להצטרפות לקהילה: www.torah-for-human.com

בעשרת הדברות, ההתגלות הראשונה של הקב"ה לכלל עם ישראל, מצווה התורה על השבת – "וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אֶתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמָּתְךָ וְשׁוֹרְךָ וְחֹמְרְךָ וְכָל בְּהֶמְתְּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ" (דברים ה, יד). מכל הרשימה הארוכה של מי שהתורה מצווה עליהם לשבות ממלאכה, מפתיעה במיוחד המילה – "גר". לכאורה ישנו ניגוד מובהק בין המילה "גר" ובין סיומת השייכות של האות כ'. שהרי כל מהות הגרות והזרות היא היותו של הגר לא שייך לאף אחד. אך דומה שזהו החידוש הגדול שמחדשת התורה – הגר, אותו זר חסר קרובים ומשפחה המצוי בקרבנו, צריך להיחשב בעינינו כ"גר" – הגר שלך. השייך לנו, ונתון תחת אחריותנו. הגאולה, שהיא היפוכה וניגודה של הגרות, מתחילה במילה פשוטה ועמוקה בת שלוש אותיות בלבד – "גר".

בלעדי לחברי "תורה לבני אדם" - קהילת השיעורים של הרב אילעאי עופרן
ניתן להעביר את הקובץ למשפחה וחברים

להצטרפות לקהילה: www.torah-for-human.com